

OKULLARDA KUŞAKLARARASI ÖĞRENME

*Bir Kuşaklararası Öğrenme Deneyimi
“Dedelerimiz ve Ninelerimizden Öğreniyoruz”*

Soner Polat Yaser Arslan
Gizem Günçavdı Hande Çiçek Ender Kazak

Yazarlar: Doç. Dr. Soner Polat
Arş. Gör. Yaser Arslan
Arş. Gör. Gizem Günçavdı
Hande Çiçek
Ender Kazak

**OKULLARDA KUŞAKLARARASI ÖĞRENME:
Bir Kuşaklararası Öğrenme Deneyimi
“Dedelerimiz ve Ninelerimizden Öğreniyoruz”**

ISBN 978-605-318-394-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

©2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Şubat, 2016 Ankara

Yayın-Proje: Neslihan Gürsoy
Dizgi-Grafik Tasarım: Hilal Sultan Coşkun
Kapak Tasarımı: Mehmet Gruşçu

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cade 95/1
İskitler/ANKARA
Tel: 0312-3411020
Faks: 0312-3413050

Yayıncı Sertifika No: 14749
Matbaa Sertifika No:26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

Doç. Dr. Soner POLAT

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesidir. Eğitim yönetimi, teftişi, ekonomisi ve planlaması alanında doçenttir. Çalışmaları konuları arasında örgütsel güven, örgütsel adalet, örgütsel vatandaşlık davranışı, örgütsel ve kültürlerarası çatışma, örgütsel imaj gibi konular gelmektedir. “Eğitim örgütlerinde sosyal sermaye: örgütsel güven” isminde bir kitabı bulunmaktadır. Ayrıca editörlü “Eğitim yönetimi” kitabı içerisinde “Eğitim yönetiminde güven ve etik” isimli bölüm yazarlığı bulunmaktadır. Son zamanlarda ise kültürlerarası eğitim, çok kültürlülük, kültürlerarası yeterlilik, kültürlerarası kişilik, kuşaklararası öğrenme, barış eğitimi gibi kültür odaklı konular üzerinde çalışmaktadır.

Arş. Gör. Yaser ARSLAN

Uludağ Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Programı'ndan 2009 yılında lisans derecesi alan yazar Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi bilim dalında yüksek lisans eğitimini tamamladı ve halen aynı bilim dalında doktora eğitimine devam etmektedir. 2010-2011 eğitim öğretim yılında MEB'de sınıf öğretmenliği yapan yazar, 2011 yılından bugüne Kocaeli Üniversitesi eğitim bilimleri bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Öğretim elemanının örgütsel imaj, barış eğitimi ve sınıf yönetimi ile ilgili olarak yayınlanmış ulusal ve uluslararası yayınları bulunmaktadır.

Arş. Gör. Gizem GÜNÇAVDI

İlk ve orta öğretimini İstanbul'da tamamlamıştır. Lisans öğrenimini Kocaeli Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği bölümünde 2012'de tamamlayan Günçavdı, yüksek lisans derecesini 2015 yılında Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi bölümünden almıştır. Şu anda Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir. 2012-2013 yılları arasında özel bir eğitim kurumunda İngilizce öğretmenliği yapmış olan araştırmacı 2013'ten beri Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.”

Hande ÇİÇEK

2005 yılında Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olan yazar aynı tarihten bu yana MEB'de İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2014 yılında Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Programında tezsiz yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır.

Ender KAZAK

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Programı'ndan 1996 yılında lisans derecesi alan yazar, 1998 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini tamamladı ve halen Kocaeli Üniversitesi Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi bilim dalında doktora eğitimine devam etmektedir. 1996 yılından 2012 yılına kadar Sınıf Öğretmeni olarak, 2012'den bu yana Türkçe Öğretmeni olarak MEB'de çalışmaktadır. Yazarın, kuşaklararası öğrenme, örgütsel adalet, eğitimde teftiş ve örgütsel imaj ile ilgili yayınlanmış ulusal ve uluslararası yayınları bulunmaktadır.

ÖN SÖZ

Günümüzün modern çağı bir taraftan yaşlanma sürelerini uzatarak ortalama yaşam ömrünü arttırırken; öte yandan da yalnızlık, yoksulluk, engellilik, kronik hastalıklar, bakım gibi yaşlılığa özgü sorunların artmasına neden olmuştur. Böylece yaşlılık olgusu geçmişe oranla daha görünür olmuş ve daha çok tartışılmaya başlanmıştır.

Kuşakların birbirlerini olumsuz değerlendirmeleri kuşaklararası çatışmaya neden olmaktadır. Kuşaklar arasında etkileşimin ve iletişimin yeterince olmaması kuşaklararası önyargıları ve çatışmaları daha da arttırmaktadır. Oysa farklı toplumsal olaylara şahitlik eden kuşakların farklılaşması doğal bir süreçtir. Bu farklılaşma yıkıcı kuşaklararası çatışma yerine, iyi yönetilerek yeniliklerin doğmasına neden olabilir. Farklı kuşakların potansiyellerinden yararlanmayı planlayan bu süreç, planlı bir şekilde kuşaklararası işbirliğini ve dayanışmayı gerektirmektedir. Bu işbirliği ve dayanışma sayesinde kuşaklar potansiyellerini açıkça ortaya koyabilecekler, böylece birbirlerine birçok konuda yarar sağlayacaklardır. Yarar sağlama yollarından birisi de kuşaklararası öğrenmedir. Özellikle çocukların, gençlerin ve yaşlıların etkileşimini, işbirliğini ve dayanışmalarını sağlayan “Okul temelli kuşaklararası öğrenme modellerine” günümüzde çok ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kitap okullarda kuşaklararası öğrenmenin önemine, yararlarına vurgu yapmak için hazırlanmıştır. Bu bağlamda konu ile ilgili kuramsal bilgilerin yanında pratik değeri olan uygulama örneklerine de yer verilmiştir.

Kitabın kuşaklararası öğrenme ile ilgilenen araştırmacılara, öğrencilere; örgütsel yaşamda özellikle okullarda bu konulara ilgi duyan yönetici ve öğretmenlere önemli katkı sağlaması umduyla...

Doç. Dr. Soner POLAT

Şubat 2016 - Kocaeli

Bu kitap, Kocaeli Üniversitesi ve Gölcük Belediyesi arasında imzalanan Gölcük Vizyon 2023 protokolüyle desteklenen 2015/006 numaralı “Dedelerimiz ve Ninelerimizden Öğreniyoruz” Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Bu bağlamda Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü’ne, Gölcük Belediye Başkanlığı’na ve Gölcük Kent Konseyi’ne; projenin yürütülmesi sürecindeki katkıları sebebiyle Gölcük İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne ve SHÇEK Gölcük Huzurevi Müdürlüğü’ne; ayrıca projenin gerçekleştirilmesi sürecindeki yardımları sebebiyle Kocaeli Üniversitesi öğrencileri Alican AÇIKGÖZ, Gülşah ATABEY, Özgür ÇETİNKAYA ve Fatih OKUMUŞ’a teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM GİRİŞ

Giriş.....	1
------------	---

2. BÖLÜM ÖRGÜTLERDE KUŞAKLAR

2.1. Kuşak Kavramı	5
2.2. Kuşak Sınıflamaları	6
2.2.1. Gelenekseller (Durgun Kuşak, silent)	7
2.2.2. Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomers)	8
2.2.3. X Kuşağı	9
2.2.4. Y Kuşağı (millennials).....	10
2.2.5. Z Kuşağı.....	11
2.3. Yaşa Karşı Kalıp Yargılar, Önyargılar ve Çalışma Hayatında Yaş Ayrımcılığı (Ageism).....	12

3. BÖLÜM KUŞAKLARARASI FARKLILIKLARIN YÖNETİMİ

3.1. Kuşaklararası İlişkiler ve İklim	26
---	----

4. BÖLÜM

KUŞAKLARARASI ÖĞRENME ve İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

4.1. Eğitim ve Öğrenme	31
4.1.1. Yaşam Boyu Öğrenme	34
4.1.2. İş Yerinde Öğrenme	37
4.2. Kuşaklararası Öğrenme	39
4.2.1. Aile ve Toplumda Kuşaklararası Öğrenme	42
4.2.2. Örgütlerde Kuşaklararası Öğrenme	44
4.2.3. Eğitimde Kuşaklararası Öğrenme	46
4.2.4. Sosyal Sermaye Olarak Kuşaklararası Öğrenme	47
4.2.5. Örgütlerde Bilgi Yönetimi Açısından Kuşaklararası Öğrenme	49
4.3. Kuşaklararası Öğrenmenin Yararları	50
4.3.1. İşle ilgili yararlar	51
4.3.2. Sosyal Bağlamdaki Yararları	52
4.3.3. Kişisel Gelişim Açısından Yararları	53
4.4. Örgütlerde Kuşaklararası Öğrenmenin Önündeki Engeller	53

5. BÖLÜM

ÖRGÜTLERDE KUŞAKLARARASI ÖĞRENME BİÇİMLERİ

5.1. Çıracılık/Stajyerlik	55
5.2. Danışmanlık (Mentörlük/Akıl hocalığı)	55
5.3. Uğraş Toplulukları	59
5.4. Kuşaklararası Etkileşimi Geliştirme	59
5.5. Öğrenme Hiyerarşisi Modelini Değiştirme	61

6. BÖLÜM

OKUL ÖRGÜTLERİNDE KUŞAKLARARASI ÖĞRENME

6.1 İlköğretim Öğretmenleri Arasında Kuşaklararası Öğrenme	70
6.1.1. Y Kuşağı Katılımcılara Göre Okullarda Kuşaklar Arasında Öğrenme Gerçekleşen Konular.....	71
6.1.2. X Kuşağı Katılımcılara Göre Okullarda Kuşaklar Arasında Öğrenme Gerçekleşen Konular.....	72
6.1.3. Bebek Patlaması Kuşağı Katılımcılarına Göre Okullarda Kuşaklar Arasında Öğrenme Gerçekleşen Konular	74
6.2. Öğretmenler Arasında Kuşaklararası Öğrenmenin Önündeki Engeller	77
6.2.1. Y Kuşağı (genç kuşak) Öğretmenlere Göre Kuşaklararası Öğrenmenin Önündeki Engeller	77
6.2.2. X Kuşağı (orta kuşak) Öğretmenlere Göre Kuşaklararası Öğrenmenin Önündeki Engeller	80
6.2.3. Bebek Patlaması Kuşağı (yaşlı kuşak) Öğretmenlere Göre Kuşaklararası Öğrenmenin Önündeki Engeller.....	82
6.3. İlkokullarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Kuşaklararası Öğrenmeye İlişkin Görüşleri	89
6.3.1. Genç ve Yaşlı Kuşak Öğretmenlerin Kuşaklararası Öğrenme Kavramına İlişkin Tanımları.....	90
6.3.2. Kuşaklararası Öğrenmeye İsteklilik Durumları.....	93
6.3.3. Kuşaklararası Öğrenme Yöntemleri	95
6.3.4. Kuşaklararası Öğrenme Deneyimleri.....	97
6.3.5. Kuşaklararası Yardımlaşma Konuları.....	99
6.3.6. Kuşaklararası Öğrenilen Davranışlar	103

7. BÖLÜM

BİR KUŞAKLARARASI ÖĞRENME DENEYİMİ: DEDELERİMİZ ve NİNELERİMİZDEN ÖĞRENİYORUZ

7.1. Projenin Amacı	109
7.2. Projenin Paydaşları	110
7.3. Projenin Hedef Kitlesi	110
7.4. Projenin Süresi	110
7.5. Projenin İçeriği	111
7.6. Planlama ve Hazırlık	111
7.7. Uygulama	115
7.8. Proje Sürecinin Değerlendirilmesi	121
7.8.1. Öğrenci Görüşlerine Dayalı Olarak Proje Sürecinin Değerlendirilmesi	121
7.8.2. Dede-Ninelerin Görüşlerine Dayalı Olarak Proje Sürecinin Değerlendirilmesi.....	126
7.8.3. Öğretmenlerin Görüşlerine Dayalı Olarak Proje Sürecinin Değerlendirilmesi.....	128
7.8.4. Yöneticilerin Görüşlerine Dayalı Olarak Proje Sürecinin Değerlendirilmesi.....	131
7.9. Sonuç	133
KAYNAKÇA	135
Ek 1. Veli Bilgilendirme Formu	147
Ek 2. Öğrencilerin Dede ve Ninelere Tutumu Anketi	148
Ek 3. Örnek Ders Planları	150
Ek 4. Basında Projemiz	162

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde yaşlı nüfus oranındaki artış, kuşaklararası uyuma ve kuşaklar arasındaki işbirliğine olan ihtiyacı daha da artırmıştır. Yaşlı nüfus oranındaki artış ile örgüt içerisinde yaşlıların rolü de artmış; böylece farklı kuşaklar arasındaki kuşaklararası ilişkiler önem kazanmaya başlamıştır (Krašovec ve Kump, 2010). Tarih boyunca farklı kuşaklar arasındaki öğrenme aile, işyeri vb. çeşitli ortamlarda daha çok yaşlıların gençlere bilgi aktarması şeklinde gerçekleşmiştir. Oysa günümüzde kuşaklararası öğrenme (KAÖ), geleneksel yaklaşımda olduğu gibi, bilginin tek yönlü olarak yaşlılardan gençlere aktarımından daha farklıdır ve daha fazlasını ifade etmektedir. Yeniliklerin hızlı gelişimi ve yeni problemler, kuşaklar arasında işbirliği yaklaşımını ve işbirliğine dayalı karşılıklı öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır (Ličen, 2010).

Toplumda yaşlı nüfusun oranının artması ile eğitim ve öğrenme alanlarında kuşaklar arasındaki ilişkiler değişmiştir. Kuşaklar arasındaki dayanışmanın artırılması ihtiyacı ve küresel dünyadaki yeni teknolojilerin öneminin artması, güçlendirilmiş kuşaklararası ilişkileri geliştirmek için eğitim ve öğrenmede yeni bir bakış açısı geliştirilmesini zorunlu kılmıştır (Patricio ve Osorio, 2012). KAÖ, yüzyıllar boyunca ailede başlamış ve toplumla devam etmiş bir süreçtir. Geçen yüzyılda KAÖ, örgütsel çevreler ve uygulama toplulukları içinde de geliştirilen sosyal bir süreç haline gelmiştir. Birçok ülkede, özellikle

Avrupa'da, yaşlanan nüfus emekli olduğunda veya örgütsel bilgi alanları için bilgi yitiminin artmasına karşın, artan bilgiyi saklamak, korumak için KAÖ yararlı bir araç olabilmıştır (Brätianu ve Orzea, 2012).

Birleşmiş Milletler Örgütünün 2004 yılı tahminlerine göre, ortalama yaşam süresi beklentisi 2050 yılı için 81'dir (Andersen, 2007). Bu bağlamda dünyada genel nüfus artış hızının zayıflamakta olduğu ve artan bir ivmeyle nüfusun yaşlanma sürecine girdiği görülmektedir (Hotar, 2012). Dünyada olduğu gibi ülkemizde de toplum "genç toplumdan" "yaşlı topluma" dönüşmektedir. Bu gelişmeler nüfus yapısını çeşitlendirmektedir. Ancak toplumun bazı kesimleri, yaşlıları beceriksiz olarak kabul etmekte ve onları dışlama eğilimindedir. Oysa bugünün toplumlarında yaşlılar, eskinin toplumlarındaki yaşlılara göre daha bilgili, tecrübeli olabilmektedir (Hernandez ve Gonzalez, 2008). Günümüzün bu gerçeği, hükümetleri ve örgütleri, yaşlı insanları değerli gören, sosyal hayata anlamlı değerler katan bir anlayışa itmiştir (Seedsman, 2007).

Günümüzde teknolojiye meydana gelen gelişmeler başta olmak üzere, aile yapısı, eğitim ve meslek gibi sosyo-kültürel nedenler; örf ve adet, gelenek ve görenek gibi kültürel nedenlerle kuşaklar arasında çatışmalar yaşanabilmektedir (Anıl, 2011). Farklı yaş gruplarının bir arada çalıştığı günümüz işyerlerinde yaşanan sorunların önemli kısmı; kuşaklararası algı, yöntem, uygulama ve iletişim farklılıklarından kaynaklanmaktadır (Keleş, 2011). Araştırmalar, farklı kuşakların farklı öğrenme şekilleri, farklı çalışma tarzları ve farklı değer öncelikleri sergilediklerini göstermiştir. Bu farklılıklar, zaman zaman örgütsel performansı riske atan kuşaklararası çatışma ile sonuçlanabilmektedir. Bu yüzden örgütler, işyerindeki farklılıkları uzlaştırarak bu farklılıkları, bireysel ve örgütsel avantaj olarak değerlendirmeli ve bu avantajlardan yararlanmalı, çalışanları eğitmeli, gelişimlerine katkı sağlamalıdır. Örgütler, kuşaklararası farklılıklara değer veren örgütsel kültürler yaratarak, tüm yaş gruplarının yeteneklerini iyileştirmek için çabalamalıdır (Igloo, 2008).

Kuşaklar arasındaki farklılıklar birer çatışma unsuru olarak görülebileceği gibi, bu farklılıklar birer öğrenme fırsatı olarak da görülebilir. Örneğin, İsveç'in Stockholm kentinde yürütülen *Class Granddads for Children* isimli projede sınıf dedeleri, öğrencilerin bilgeliğini arttırmak için okullarda istihdam edilmiştir. Projede sınıf dedelerinin sorumlulukları; öğrencileri denetlemek, okulda düzeni sağlamaktan öte birçok okul etkinliğinde öğrencilere rol model ve danışman (mentör) olarak öğrencileri desteklemek şeklinde özetlenmiştir. Proje sonucunda sınıf dedelerinin (*class granddads*) ilkokullarda istihdam edilmesinin öğrenciler ve öğretmenler arasındaki sosyal sermayeye olumlu katkı sağladığı; ayrıca sınıf dedelerinin deneyimleri ve bilgileri aracılığıyla, uzun dönemde öğrenme ortamının iyileştiği de görülmüştür. Ayrıca sınıf dedelerinin varlığı öğrenciler arasındaki işbirliğinin gelişimine, çatışmaların azalmasına ve öğrencilerin okulda kendilerini daha güvende hissetmelerine de katkı sağlamıştır. Sınıf dedelerinin okullarda istihdam edilmesi öğretmenler açısından da birtakım katkıları beraberinde getirmiştir. Öğretmenler, zaman alıcı işlerle daha az uğraşmış, öğrencilerin nasıl daha iyi öğrenebileceklerine daha fazla zaman ayırma fırsatı yakalamış ve mesleki sorumluluklarına daha çok odaklanabilmişlerdir. Bunun yanı sıra projede yer alan öğrencilere göre, sınıf dedeleri okuldaki herkese yardımcı olmuştur (Boström, 2009).

Görüldüğü üzere kuşaklararası öğrenme sosyal yaşamımızda önemli olduğu gibi iş yaşamında da önemlidir. Bu kitap kuşaklararası öğrenmeyi genelde iş yaşamında özelde ise okul yaşamında ele almaktadır.

2. BÖLÜM

ÖRGÜTLERDE KUŞAKLAR

2.1. Kuşak Kavramı

Kuşak kelimesi, Türk Dil Kurumu sözlüğünde temel anlamının yanı sıra aşağıdaki şekillerde tanımlanmaktadır:

1. “Yaklaşık olarak yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği; göbek, nesil, batın.”
2. “Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu.”

Biyolojik olarak kuşak, ebeveynlerin ve çocuklarının doğumları arasındaki ortalama zaman aralığını ifade etmektedir. Sosyolojik açıdan ise kuşak, aynı zaman diliminde doğmuş, aynı çağ ve hayat evresini ve belirli zaman döneminin olayları, eğilimleri ve gelişmelerini paylaşan insan topluluğunu ifade etmektedir (Bayhan, 2014).

Aynı yaşta olan çocukların, belli sosyal olayları benzer şekillerde yaşadığı varsayılır. Bu sosyal olayların, yaşanılanların dönemin bireylerine görüş açısı kazandırdığı düşünülmektedir (Gadsden ve Hall, 1996). Buradan hareketle kuşak kuramı ortaya çıkmıştır. Kuşak (Cohort) Kuramı, kuşakların benzer zaman aralıklarında yer aldıklarını ve bu şekilde, o gruba özgü belirli bir dünya görüşü oluşturan benzer tarihsel olaylar yaşadıkları kanısındadır. Diğer bir deyişle, aynı zaman diliminde büyüyen insanların, davranışlarını, tutumları-